

# FINNS DET EN EVANGELIKAL HERMENEUTIK? TOLKNINGAR AV HOMOEROTIK I ROMARBREVET 1:26–27 SOM EN FALLSTUDIE

MIKAEL TELLBE

Akademi för Ledarskap och Teologi  
mikael.tellbe@altutbildning.se

**ABSTRACT** ♡ I detta föredrag undersöks huruvida en evangelikal bibelsyn implicerar en specifik tolkningsmetod och ett bestämt tolkningsresultat, med särskilt fokus på tolkningen av Romarbrevet 1:26–27. Med utgångspunkt i *Seoul Statement* analyseras tre svenska bidrag inom evangelikal tradition. Analysen visar att en gemensam bibelsyn och metod (historisk, litterär och kanonisk) inte nödvändigtvis leder till ett enhetligt tolkningsresultat. Föredraget problematiserar därför föreställningen om en evangelikal hermeneutik och argumenterar för behovet av tolkningsmässig öppenhet inom ramen för en evangelikal bibelsyn, särskilt i frågor om samkönade relationer och etik. ♡

## INLEDNING

Under en samtalsdag på Örebro teologiska högskola (ÖTH) i november 2003 möttes en grupp lärare och forskare i bibelvetenskap från olika högskolor och universitet för att diskutera frågan: ”Finns det en evangelikal exegetik?” Bakgrunden till denna dag var att tre av de frikyrkliga seminarierna – Johannelunds teologiska högskola, Stockholms teologiska hög-

skola och ÖTH – hade erhållit högskoleackreditering och de teologiska studierna vid dessa skolor bedrevs inte längre i en så tydlig kontrast och spänning till universiteten som tidigare. Det var därför inte lika befogat att tala om en evangelikal hållning som en ”mellanposition” mellan en mer fundamentalistiskt orienterad församlingsteologi och en mer liberalt orienterad universitetsteologi.

I fokus för samtalen stod definitionen av *evangelikal* bibeltolkning och metod, eftersom innebörden av ordet evangelikal inte längre var lika självklar. I en historisk mening fyller ordet sin funktion, men vad är dess innebörd i exegetiken? Är en evangelikal exegetik i själva verket ett uttryck för en svunnen tid med gamla polariseringar? Vad innebär det att i dag bedriva exegetik utifrån en evangelikal utgångspunkt och teologi? Och i vilken mening kan vi tala om en evangelikal exegetik?

Jag ämnar inte här att sammanfatta slutsatserna av denna samtalsdag, utan hänvisar till den rapport från dagen som gavs ut i efterhand.<sup>1</sup> För ÖTH:s del – numera ALT (Akademi för Ledarskap och Teologi) – har dock frågan levt kvar och bearbetats fortsatt. Tjugo år senare vill jag nu återvända till samma frågeställning, men utveckla den något ytterligare. Inbegriper en evangelikal bibelsyn även en särskild metod för textarbetet och som i sin tur leder till ett visst tolkningsresultat? Med andra ord, finns det en evangelikal hermeneutik?<sup>2</sup>

## EVANGELIKAL BIBELSYN

Den globala evangelikala rörelsen är känd för sin höga bibelsyn, inte minst som den kommer till uttryck i *Lausannedeklarationen* (1974) och

---

<sup>1</sup> Tommy Wasserman, red., *Finns det en ”evangelikal” exegetik? Rapport från en samtalsdag på Örebro Teologiska Högskola* (ÖTH Rapport, 21; Örebro: ÖTH, 2004). Se även Lennart Boström och Mikael Tellbe, ”Bibelsyn i förändring: Exegetiken på Örebro Missionsskola under senare delen av 1900-talet och fram till i dag”, i *Uppdraget: Örebro Missionsskola 1908–2008*, redigerad av Pekka Mellergård et al. (Örebro: Libris, 2008), 110–121.

<sup>2</sup> I det följande använder jag ordet ”hermeneutik” i snäv mening, avseende texters tolkningsresultat och tillämpning.

*Kapstadsöverenskommelsen* (2011).<sup>3</sup> Enligt *Lausannedeklarationen* ses Bibeln som gudomligt inspirerad, ”såsom Guds enda skrivna ord, utan fel i allt som det påstår och det enda ofelbara rättesnöret för tro och liv” (punkt 2).<sup>4</sup> Ett liknande påstående, men något modifierat, återkommer i *Kapstadsöverenskommelsen*:

Hela Bibeln lär oss allt som hör till Guds plan, det som Gud vill att vi ska veta. Vi underordnar oss Bibeln som sann och tillförlitlig i allt den påstår, för den är Guds ord som aldrig ljuger eller slår fel. Den är tydlig och tillräcklig för att uppenbara frälsningens väg.<sup>5</sup>

*Lausannedeklarationen* använder ordet ”ofelbar” (eng. ”infallible”) för att beskriva Bibelns trovärdighet. I *Kapstadsöverenskommelsen* har detta ord ersatts med utsagan ”tillförlitlig i allt den påstår”. Innebörden av Bibelns ”felfrihet” (eng. ”inerrancy”) och ”ofelbarhet” (eng. ”infallability”) har varit föremål för omfattande diskussioner, inte minst i nordamerikansk kontext.<sup>6</sup> För *Lausannedeklarationens* företrädare har terminologin varit besvärande och det är tydligt att *Kapstadsöverenskommelsen* försöker att undvika dessa och liknande termer till förmån för en mer allmän betoning av Bibelns tillförlitlighet och trovärdighet.<sup>7</sup>

I september 2024 hölls ännu en konferens för den globala, evangeliska Lausannerörelsen, denna gång i Seoul, Sydkorea. Liksom tidigare resulterade även denna konferens i en längre skrivning i syfte att definiera

---

<sup>3</sup> Med ”bibelsyn” avser jag hur man ser på bibeltexternas ursprung och den auktoritet som man menar att texterna har.

<sup>4</sup> Översättning från Lausannerörelsens hemsida: <https://lausanne.org/sv/lausannedeklarationen/lausannedeklarationen>.

<sup>5</sup> Mats Wall (övers.), *Cape Town Commitment: Kapstadsöverenskommelsen* (Stockholm: SEA, 2011), 17 (del 1, 6.C). Finns tillgänglig online: [https://www.sea.nu/wp-content/uploads/2018/08/Cape\\_Town\\_Commitment\\_svensk\\_version.pdf](https://www.sea.nu/wp-content/uploads/2018/08/Cape_Town_Commitment_svensk_version.pdf).

<sup>6</sup> Se till exempel J. Merrick och Stephen M. Garrett, red., *Five Views on Biblical Inerrancy* (Zondervan, 2013).

<sup>7</sup> John Stott, den som tydligast förknippas som författare bakom *Lausannedeklarationen*, kan ge uttryck för sin tveksamhet till att använda ord som ”inerrancy” när det gäller att formulera en bibelsyn, särskilt då en dylik terminologi riskerar att sända fel signaler och utveckla felaktiga attityder. Se till exempel John Stott, *Evangelical Truth: A Personal Plea for Unity, Integrity, and Faithfulness* (Carlisle: Langham Publishing, 2011), 41.

och förtydliga rörelsens evangelikala positionering. Nu skrevs en evangelikal bibelsyn ut med bland annat följande ord:

The Bible is God's self-revelation and therefore the church's Scripture: its authoritative, unerring, set-apart text that gathers and governs God's set-apart people. It is wholly true and trustworthy, and the supreme norm for the church's life.<sup>8</sup>

Vårt att notera är att nu lyftes termen "unerring" in, en slags variant av "inerrancy". Skillnaden är att detta ord inte är lika förknippat med en viss bibelsynsdebatt och därmed inte lika laddat, samtidigt som ordet kan ses som en positionering åt en mer konservativ bibelsynsformulering.

Till skillnad från tidigare skrivelser definierar *Seoul Statement* inte enbart Lausannerörelsens bibelsyn utan för första gången formulerar rörelsen i ett gemensamt dokument även något om innebörden av evangelikal bibeltolkning:

We affirm that to read and interpret Scripture faithfully, the church must read it in its historical, literary, and canonical contexts. Reading in its historical context means attending to the world behind the text and the occasion of its composition. Reading in a literary context means paying close attention to the kind of literature it is and to the flow of words and ideas within the wider text. Reading in canonical context refers to reading each part in light of the whole of Scripture, Old and New Testaments together. Situating any biblical text in its proper historical and literary contexts is a necessary step for discovering its original meaning intended by its authors. Situating it in the canonical context enables the church to read it as the word of God and the unified narrative God has given to his people throughout history, culminating with the coming of Christ.<sup>9</sup>

Enligt *Seoul Statement* bör en evangelikal bibeltolkning kännetecknas av en kontextuell närläsning av bibeltexterna: De behöver läsas och tolkas i sin historiska, litterära och kanoniska kontext. För första gången definierar alltså den globala Lausannerörelsen en evangelikal bibelsyn även till me-

---

<sup>8</sup> Se online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.17. Texten är inte officiellt översatt till svenska när detta skrivs.

<sup>9</sup> Se online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.20.

tod; det finns alltså en uttalad evangelikal exegetik. Med denna metod går det enligt skrivelsen att komma fram till författarens ursprungliga mening och syfte med texten.

Till denna definition av evangelikal tolkningsmetod bifogades även några rader om att läsa och tolka Bibeln i sin kulturella kontext:

We affirm the importance of cultural contexts for the faithful reading of the Bible. Culture and language play an important role. Interpreting Scripture is challenging, because our presuppositions, personal experiences and culture exert a powerful and potentially distorting influence. Yet, local communities provide positive resources from within their respective contexts for deepening the overall understanding of Scripture. Each local church both represents the whole church in reading Scripture faithfully in and for its own context, and contributes from its local culture distinct insights that benefit the whole church.<sup>10</sup>

Här tar man ytterligare ett steg i att definiera en evangelikal bibeltolkning. Att tolka Bibeln ses inte enbart som en historisk uppgift utan även som en hermeneutisk uppgift. Bibeltexterna behöver tolkas och tillämpas i dialog med nutida kulturella kontexter, både universellt, lokalt och personligt. Man erkänner att detta är en komplex hermeneutisk process, samtidigt som skrivningen indikerar att det även finns en evangelikal hermeneutik, det vill säga ett specifikt tolkningsresultat som kännetecknas av en evangelikal bibelsyn och tolkningsmetod. En sådan hermeneutik bör ske i en kontinuerlig dialog med texternas historiska, litterära och kanoniska kontext och med läsarens nutida kulturella och språkliga kontext.

Ytterligare utmärkande för *Seoul Statement* är att denna även säger något om vikten av traditionens roll:

We affirm the necessary and positive role of tradition which passes on a continuity of faithful reading from past generations who were led by the same Spirit and believed in the same gospel of Jesus Christ through the same Scriptures.<sup>11</sup>

---

<sup>10</sup> Se online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.23.

<sup>11</sup> Se online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.22.

Det specificeras inte närmare vad som avses med ”the necessary and positive role of tradition”, men det kan konstateras att som en följd av den hermeneutik som redovisas i *Seoul Statement* så väljer rörelsen att skriva ut sin positionering gällande ett flertal etiska och moraliska frågor, till exempel frågan om samkönade äktenskap. Detta hade förvisso gjorts i en mer generaliserande text redan i *Kapstadsöverenskommelsen*,<sup>12</sup> men i en mer utvecklad text skrivs nu en traditionell, konservativ syn med en icke-bejakande hållning till samkönade äktenskap ut.<sup>13</sup>

Vi kan alltså konstatera att *Seoul Statement* inte enbart föreskriver en evangelikal bibelsyn utan även en evangelikal tolkningsmetod (exegetik) som kännetecknas av en tydligt kontextuell läsning – historiskt, litterärt och kanoniskt. Men *Seoul Statement* stannar inte där utan föreskriver även ett visst tolkningsresultat. Med andra ord, en evangelikal bibelsyn inbegriper en viss metod som i sin tur implicerar ett visst tolkningsresultat. Detta tolkningsresultat bör i sin tur ligga i linje med en evangelikal tolkningstradition. Såväl bibelsyn, exegetisk metod som hermeneutiskt resultat skrivs alltså ut.

Detta väcker frågor. Inte endast om det finns en specifik evangelikal exegetik, utan även om det finns en evangelikal exegetik som också implicerar ett visst tolkningsresultat. Finns det alltså en evangelikal hermeneutik?

## TOLKNINGAR AV HOMOEROTIK I ROMARBREVET 1:26–27

I syfte att utveckla frågan om evangelikal hermeneutik i en svensk kontext vill jag i det följande belysa detta genom en analys av tre relativt nyligen publicerade svenska bidrag till tolkningen av Paulus utsaga om homoerotik i Rom 1:26–27:

<sup>12</sup> Wall, *Kapstadsöverenskommelsen*, 51 (del 2, V.2).

<sup>13</sup> Se online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.67–70. Detta var dock en fråga som också kom att diskuteras under konferensen, se tidningen Herman Frantzen, ”Nytt dokument avvisar samkönade äktenskap: Beklagar sekularisering inom vissa protestantiska samfund”, *Dagen* (24 september 2024), online: <https://www.dagen.se/nyheter/2024/09/24/lausanneuttalande-avvisar-samkonade-aktenskap/>.

Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser. Kvinnorna bytte ut det naturliga umgänget mot ett onaturligt, likaså övergav männen det naturliga umgänget med kvinnorna och upptändes av begär till varandra, så att män bedrev otukt med män. Därmed drog de själva på sig det rätta straffet för sin villfarelse. (Bibel 2000)

De tre bidragen – som i det följande presenteras i kronologiskt ordning – har det gemensamt att samtliga textförfattare står i en evangelikal tradition där de ansluter sig till den bibelsyn som formulerats i *Kapstadsöverenskommelsen*. Mitt syfte i det följande är dock inte att pröva deras bibelsyn utan snarare att pröva deras tolkningsmetod och tolkningsresultat. Är det så att en viss bibelsyn inbegriper en specifik tolkningsmetod som in sin tur leder till ett visst tolkningsresultat?

### NICLAS ÖJEBRANDT, "VAD FÖRDÖMER BIBELN?"

Niclas Öjebrandts bidrag, "Vad fördömer Bibeln? Bibeltexterna i möte med vår tids samkönade relationer", ingår i en antologi med sexton kapitel som vill förorda en bejakande och progressiv hållning till samkönade relationer i frikyrkan.<sup>14</sup> Öjebrandt kallar sig själv för evangelikal och har varit verksam som pastor i Immanuelskyrkan, Örebro, en församling som är ansluten till Evangeliska frikyrkan (EFK).<sup>15</sup>

Öjebrandt är tydlig med sin hermeneutiska utgångspunkt i sin analys av Rom 1:26–27. Inledningsvis ställer han frågan om vad han som kristen ska säga till sina vänner och grannar som är homosexuella och som lever i trohet i äktenskap och familj. Den direkta frågan blir: "Kan vi använda Bibelns texter som talar om 'män som ligger med män' och tillämpa dem på ett samkönat par som ingått äktenskap och lovat varandra trohet, kärlek och överlåtelse?"<sup>16</sup>

<sup>14</sup> Niclas Öjebrandt, "Vad fördömer Bibeln? Bibeltexterna i möte med vår tids samkönade relationer", i *Välkomna varandra: Bejakande perspektiv på homosexualitet i frikyrkan*, redigerad av Tomas Poletti Lundström (Stockholm: Libris, 2017), 109–133.

<sup>15</sup> Öjebrandt kan förvisso uttrycka en viss tveksamhet till en och annan formulering i *Lausannedeklarationen*, men ställer sig generellt mer positiv till *Kapstadsöverenskommelsen* (i samtal med författaren, 2024–10–05).

<sup>16</sup> Öjebrandt, "Vad fördömer Bibeln?", 112.

Öjebrandt gör en historisk och litterär analys av texten och konstaterar snart att den är situationsbetingad. Hans exeges präglas av tolkningen att Romarbrevets inledning, 1:1–17, är skriven som en reaktion mot en kejserslig ideologi. Därför är även kapitlets fortsättning det, 1:18–32. Med detta ingångsperspektiv till texten argumenterar Öjebrandt för att Paulus i Rom 1:18–32 inte uttalar sig om homoerotiska i allmänhet utan om promiskuitet och homoerotik vid det kejsrerliga hovet i Rom. Uppräkningen av synder i Rom 1:28–32 ska därför inte tolkas som att det gäller människors synder i allmänhet, utan även denna text är en beskrivning av det moraliska förfall som kännetecknade den aktuella situationen i det kejsrerliga hovet när brevet skrevs. Texten utmärker sig genom sin ”ursinnighet och detaljrikedom”<sup>17</sup> och skiljer sig därmed från andra texter där Paulus på ett liknande sätt listar människors synder. Den ska alltså inte tolkas universellt och principiellt utan partikulärt och kontextuellt.

När Paulus säger att ”kvinnorna bytte ut det naturliga umgänget mot ett onaturligt” (Rom 1:26) menar Öjebrandt att uttrycket ”mot ett onaturligt” (”mot naturen”, gr. *para fysin*) inte ska tolkas som att det avser något som går emot biologi eller anatomi utan som något som går emot kulturen eller dåtida sedvanor.<sup>18</sup>

Öjebrandt gör även en kanonisk tolkning av texten i den mening att han läser Rom 1:26–27 i ljuset av andra paulinska texter som omnämner homoerotiska handlingar, främst i 1 Kor 6:9 och 1 Tim 1:10.<sup>19</sup> Öjebrandt kommer till slutsatsen att det finns ”uppenbara problem” med att använda dessa texter som grund för att fördöma samkönade relationer i dag, eftersom det inte går att fastställa vad dessa texter mer specifikt syftar på: ”Det är dock tydligt att Paulus [i dessa texter] inte gör några anspelningar på kärleksrelationer, trohet eller sexuell läggning.”<sup>20</sup> Öjebrandt avslutar sin analys med följande slutsats:

---

<sup>17</sup> Öjebrandt, ”Vad fördömer Bibeln?”, 128.

<sup>18</sup> Öjebrandt, ”Vad fördömer Bibeln?”, 129–130.

<sup>19</sup> Öjebrandt, ”Vad fördömer Bibeln?”, 119–123.

<sup>20</sup> Öjebrandt, ”Vad fördömer Bibeln?”, 123.

Bibeln fördömer sexuella handlingar som tar sig uttryck i en kombination av okontrollerbar lust och förnedrande utnyttjande av andra människor för att tillfredsställa sina egna begär.<sup>21</sup>

Paulus fördömanden av homoerotiska relationer är alltså inte allmängiltiga texter utan de är tydligt kontextuellt betingade, särskilt Rom 1:26–27 som adresserar de romerska kejsarnas brutala liv och gränslösa omoral. Därför kan inte dessa texter tillämpas på långvariga och ömsesidiga samkönade sexuella relationer i dag.

Eftersom Öjebrandt menar att vi i dag har en annan syn på långvariga och trogna samkönade relationer, kan dagens kyrka lämna Rom 1:26–27. Han konstaterar: ”Bibeln i sin helhet innehåller inte något direkt resonemang som relaterar till samkönade trohetsrelationer av den typ som vi ser i vårt samhälle idag.”<sup>22</sup>

### STEFAN GUSTAVSSON, ”ALLA VÄGAR BÄR TILL ROMARBREVET”

Stefan Gustavssons text ingår i antologin *Bekänna färg: kyrkan och hbtq i en regnbågsfärgad värld*.<sup>23</sup> Boken innehåller totalt tjugo kapitel och förespråkar en traditionell, konservativ syn på samkönade sexuella relationer. Antologin skrevs som en respons till den antologi som Niklas Öjebrandt medverkar i. Gustavsson är tidigare generalsekreterare för Svenska Evangeliska Alliansen (SEA), en samlingsorganisation för den evangelikala rörelsen i Sverige, och är i dag direktor för den svenska apologetiska föreningen Apologia.

Gustavsson går i direkt dialog med Öjebrandts text och ifrågasätter dennes slutsatser av flera skäl. Främst handlar det om att Rom 1:26–27 enligt Gustavsson bör tolkas som en universell text, inte enbart skriven som en reaktion på de romerska kejsarnas utsvävningar i Rom. Gustavsson menar att ett centralt problem med Öjebrandt tolkning är att texten i

<sup>21</sup> Öjebrandt, ”Vad fördömer Bibeln?”, 132.

<sup>22</sup> Öjebrandt, ”Vad fördömer Bibeln?”, 131.

<sup>23</sup> Stefan Gustavsson, ”Alla vägar bär till Romarbrevet’: Paulus och samkönade sexuella relationer”, i *Bekänna färg: Kyrkan och hbtq i en regnbågsfärgad värld*, redigerad av Olof Edsinger och Ray Baker (Stockholm: Apologia, 2019), 73–90.

fråga saknar tydliga indikationer på att Paulus enbart skulle adressera kejsarnas omoraliska liv.<sup>24</sup> Dessutom handlar texten inte enbart om manliga homoerotiska handlingar utan även om kvinnliga, medan det saknas tillräckligt med historiska evidens för att det förekom lesbiska relationer i det kejserliga hovet vid den här tiden.<sup>25</sup>

Gustavssons analys präglas av en historisk och litterär tolkning av texten. Han drar dock andra slutsatser än Öjebbrandt. Enligt Gustavsson tar Paulus i Rom 1:26–27 principiellt avstånd från samkönade sexuella relationer. Han grundar denna slutsats på:

- (1) att Romarbrevet har karaktären av en systematisk och principiell läroframställning;<sup>26</sup>
- (2) att textavsnittets sammanhängande argumentation inte talar för något lokalt och partikulärt utan för något universellt och principiellt;<sup>27</sup>
- (3) att textens övergripande poäng handlar om människans förvrängdhet inför Skaparen och att homoerotiska relationer används för att illustrera detta;<sup>28</sup>
- (4) att utläggningen i Rom 1:18–32 bygger på skapelseberättelsen, där människan har ”bytt ut” något skapelsegivet mot något onaturligt (icke-skapelsegivet);<sup>29</sup>
- (5) att Paulus nämner onaturligt umgänge och ömsesidiga relationer både bland kvinnor och män och därför kan texten inte enbart syfta på pedofili eller prostitution;<sup>30</sup>
- (6) att samkönade relationer är ett exempel på människans syndfullhet bland 21 andra omnämnda synder;<sup>31</sup>
- (7) att Paulus var en skrifttrogen jude och att hans tolkning ligger i linje med den samtida judendomens konsekventa avståndstagande från samkönade sexuella relationer;<sup>32</sup> och

---

<sup>24</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 76.

<sup>25</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 83.

<sup>26</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 76.

<sup>27</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 76.

<sup>28</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 77.

<sup>29</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 77–78.

<sup>30</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 78.

<sup>31</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 78–79.

<sup>32</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 79–80.

- (8) att man redan i antiken kände till olika former av samkönade relationer och därför bör vi förutsätta att även Paulus var bekant med detta.<sup>33</sup>

Enligt Gustavsson refererar uttrycket *para fysin* (Rom 1:26) inte till något som är kulturellt eller personligt betingat utan till något som är skapelsegivet. Han drar slutsatsen att Paulus principiellt avvisar samkönade relationer, eftersom dessa inte rymms inom det skapelsegivna.<sup>34</sup> Det finns inte heller något annat i texten som indikerar att texten ska tolkas partikulärt.

Även Gustavsson gör en kanonisk läsning av Rom 1:26–27 och kopplar den till en mer övergripande analys av ”otukt” (gr. *porneia*) i Nya testamentet. Han menar att *porneia* är ett ”paraplybegrepp för sexuella syndar”<sup>35</sup> i Nya testamentet och att det därmed även inkluderar samkönade sexuella relationer.

Gustavssons slutsats blir att Paulus inte ser homoerotiska relationer som något skapelsegivet och därför kan inte heller vi göra det i dag. Eftersom Paulus fördömer alla former av homoerotik, måste kyrkan göra det även i dag.<sup>36</sup>

## HELIGHET OCH BARMHÄRTIGHET

EFK, som står i en tydlig evangelikal tradition, tillsatte i mars 2021 en arbetsgrupp på tjugo personer med uppdrag att belysa frågan om samkönade relationer och ”ge råd till rörelsen och reflektera över utmaningar som uppstår”.<sup>37</sup> Gruppen presenterade sitt slutresultat i rapporten *Helighet och barmhärtighet: Slutrapport från Evangeliska Frikyrkans arbetsgrupp för bearbetning av frågan om samkönade relationer* (2023). I det

<sup>33</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 80.

<sup>34</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 81.

<sup>35</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 86–87.

<sup>36</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 81.

<sup>37</sup> EFK:s arbetsgrupp för bearbetning av frågan om samkönade relationer, *Helighet och barmhärtighet: Slutrapport från Evangeliska Frikyrkans arbetsgrupp för bearbetning av frågan om samkönade relationer* (Örebro: EFK, 2023), 2.

följande återges primärt det i rapporten som relaterar till tolkningen av Rom 1:26–27.<sup>38</sup>

Av de tre bidrag som är föremål för analys i denna artikel är *Helighet och barmhärtighet* den text som innehåller den mest ingående diskussionen om tolkning och tillämpning av de enskilda bibeltexterna. I ett inledande kapitel redogör man för ”evangelikal bibelläsning”, där man säger att man vill stå för ”en ansvarsfull evangelikal bibeltolkning”.<sup>39</sup> Eftersom ”Bibeln är Guds ord genom människors ord i historien”<sup>40</sup> blir bibeltexternas betydelse både i sin dåtida och nutida kontext avgörande.

Enligt rapporten kännetecknas evangelikal bibeltolkning av att vara ”öppen för nya insikter och korrigeringar av läran som följer på ett troget och noggrant studium”.<sup>41</sup> Vidare

har vi ett evangelikalt förhållningssätt till Bibeln innebär det alltså att vi alltid måste fortsätta att söka Guds vilja ... och vara öppna för att ny kunskap om både antiken och nutiden alltid kan leda oss närmare sanningen och korrigera traditionella tolkningar.<sup>42</sup>

Därav dras följande slutsats:

I frågan om samkönade relationer kan en evangelikal bibeltolkning därför aldrig anses färdig, och en trovärdig evangelikal bibelsyn behöver kunna hantera nya utmaningar som samtiden ställer oss inför, samt fungera på både Gamla och Nya testamentet.<sup>43</sup>

Rapporten konstaterar att ”bibeltolkning är med andra ord *ständigt i vardande*”.<sup>44</sup> Därför behöver en evangelikal exegetik göra en reflekterad analys av vad det är i texten som är allmängiltigt, vad som är skälen till att samkönat sex förbjuds och vad det är som ska omadresseras i texten.<sup>45</sup>

<sup>38</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 141–225.

<sup>39</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 145–151, citatet kommer från sida 169.

<sup>40</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 145.

<sup>41</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 148.

<sup>42</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 148.

<sup>43</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 149.

<sup>44</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 150 (kursivering i originalet).

<sup>45</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 223–225.

När det gäller Paulus utsaga om homoerotiska relationer i Rom 1:26–27 gör rapporten en analys av texten i sin historiska, litterära och kanoniska kontext. Paulus tolkas utifrån sin judiska bakgrund och tradition:

I linje med Paulus judiska tradition är det alltså sannolikt att Paulus är mer restriktiv i frågan om samkönat sex än både sin grekiska och romerska samtid och i Rom 1 verkar han mena att ingen av de former av samkönade relationer som fanns i hans samtid är legitima, eftersom de inte är ”i enlighet med naturen”.<sup>46</sup>

Uttrycket *para fysin* (Rom 1:26) relateras både till samtida kulturella föreställningar om kvinnligt respektive manligt och till idéer om mer grundläggande egenskaper. Med *para fysin* hänvisar Paulus till en gudomligt given ordning som han förstår i ljuset av samtida föreställningar om sexualitet. Paulus kritiserar alltså inte enbart pederasti utan gör även ett mer generellt fördömande, där samkönat sex blir det tydligaste exemplet på skapelsens bortvändhet från Gud. Därav behöver samkönat sex hanteras i linje med hur man hanterat övriga synder som omnämns i Rom 1:28–32.<sup>47</sup>

Rapporten gör även en grundlig kanonisk läsning av andra texter i Gamla och Nya testamentet som nämner homoerotiska handlingar, främst 3 Mos 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9 och 1 Tim 1:10. I rapportens avslutning sätts dessa texter i relation till Rom 1.<sup>48</sup> Bland annat dras följande slutsatser:

- (1) det finns inga bibeltexter som uttalar sig positivt om samkönade relationer;
- (2) samkönat sex ses i texterna som synd;
- (3) det är inte enbart en typ av samkönat sex som kritiseras i texterna;
- (4) förbudet mot samkönat sex motiveras olika över tid relaterat till föreställningar i samtiden.

Rapporten landar avslutningsvis i att homosexualitet bör ses som en naturlig brustenhet, inte som en moralisk brustenhet eller naturlig varia-

<sup>46</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 203.

<sup>47</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 187.

<sup>48</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 169–182, 203–207, 211–225.

tion. En sådan förståelse av samkönade relationer tar både hänsyn till forskningsläget om att sexuell läggning är djupt förankrad i en person och i det som Bibeln lär.<sup>49</sup> Detta innebär att frågan om samkönade relationer måste bedömas utifrån vad det är som leder till kristuslikhet respektive till gudlöshet för en enskild människa. Det kan finnas

bättre förutsättningar att formas till kristuslikhet om hon lever i en trogen samkönad relation, precis som det finns tillfällen då vägen till kristuslikhet alltså tjänas bäst genom ett liv i avhållsamhet. Eftersom hon inte kan rå för sin läggning eller ändra på den, kan det finnas skäl att uppmuntra till trogen samlevnad snarare än att lägga generella krav och bördor på alla att avhålla sig från att leva ut sin sexualitet.<sup>50</sup>

## REFLEKTION OCH DISKUSSION

Vilka slutsatser kan då dras utifrån ovanstående redovisning av tre evangeliska bidrag om samkönade relationer med utgångspunkt från tolkningen av Rom 1:26–27? När det gäller bibelsyn står samtliga bidrag i en evangelikal tradition där man bekänner sig till Bibelns gudomliga ursprung och auktoritet, det vill säga samtliga bidragsförfattare menar att Bibeln har etisk auktoritet för kristnas liv. När det gäller exegetisk metod har samtliga bidrag det gemensamt att de arbetar med bibeltexten i dess historiska, litterära och kanoniska kontext. Även om texten rekonstrueras på olika sätt förenas de alltså i en läsning av texten i den betydelse som *Seoul Statement* definierar som kännetecknande för en evangelikal bibelsyn och metod.

Det blir även tydligt att en historisk, litterär och kanonisk metod inte självklart leder till ett och samma tolkningsresultat. Bidragsförfattarna skiljer sig i förståelsen av vad texterna påstår, och därmed också hur den etiska auktoriteten konstrueras för i dag. Ovanstående analys visar att bruket av samma metod kan leda till tre olika slutsatser. Öjebbrandt menar,

<sup>49</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 224.

<sup>50</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 224–225.

å ena sidan, att Rom 1:26–27 måste tolkas kontextuellt och partikulärt och därmed kan inte texten användas som stöd för att en restriktiv hållning eller ett avståndstagande från ansvarsfulla samkönade sexuella relationer i dag. Texten är alltså inte fullt tillämplig på det som vi i dag definierar som homosexualitet och samkönade relationer. Gustavsson, å andra sidan, hävdar att texten på grund av sin utgångspunkt i det skapelsegivna måste tolkas universellt. Eftersom Paulus förbjuder samkönade sexuella relationer måste kyrkan göra det även i dag. *Helighet och barmhärtighet* landar i en slags mellanposition: Paulus ser inte samkönade sexuella relationer som något skapelsegivet, men det betyder inte per automatik att kyrkan i dag inte bör bejaka samkönade relationer och äktenskap. Homosexualitet bör ses som en naturlig brustenhets – en brustenhets i det skapelsegivna. Därför kan vi inte tillämpa texten som ett allmängiltigt, universellt fördömande av samkönade sexuella relationer utan det behövs en pastoral lyhördhet i varje enskilt fall.

Det finns självklart tolkningar av texten som är mer eller mindre rimliga och möjliga, men jag avser inte här att göra en bedömning av detta. Min fråga är snarare om en viss bibelsyn leder till ett visst tolkningsresultat. Svaret är uppenbart i ovanstående analys: En evangelikal bibelsyn och metod resulterar inte självklart i ett och samma tolkningsresultat. Skillnaderna ligger alltså inte i exegetisk metod utan snarare i den hermeneutiska reflektionen och tillämpningen av texten.

Några observationer kan göras utifrån denna analys. För det första behöver vi skilja mellan *bibelsyn*, *tolkningsmetod* (exegetik) och *tolkningsresultat* (hermeneutik). Bibelsyn och bibeltolkning hör samman, men en viss bibelsyn ger inte ett på förhand givet tolkningsresultat. Därmed är frågan om samkönade sexuella relationer inte nödvändigtvis en bibelsynsfråga utan kan vara mer av en tolkningsfråga.

Bibelsynen verkar alltså inte vara det mest avgörande för tolkningsresultaten. Då kan frågan om förförståelse vara mer avgörande. Gustavsson väcker frågan om ”vilka perspektiv vi tar med till texten”.<sup>51</sup> Öjebrandt

---

<sup>51</sup> Gustavsson, ”Alla vägar”, 88.

är tydlig med att han närmar sig texten utifrån från vad han ska säga när han möter sina "vänner och grannar som är homosexuella och lever i äktenskap och familj".<sup>52</sup> Men en sådan förförståelse som på förhand har som utgångspunkt att man ska gå människor som är homosexuella till mötes är enligt Gustavsson en uppenbar indikation på att det är "en bibelsynsfråga och inte enbart en bibeltolkningsfråga".<sup>53</sup> Gustavsson hävdar att en sådan omsorg om individer som Öjebrandt ger uttryck för "har lett oss bort från de bibliska texterna".<sup>54</sup> Med detta menar han att Öjebrandts förförståelse gör det tydligt att det finns auktoriteter andra än Bibeln som står över själva texttolkningen och som blir styrande i tolkningsprocessen. Eftersom Bibeln enligt Gustavsson är "entydig och konsekvent" i sin hållning till samkönade sexuella relationer finns det bara ett svar: Dessa bör betraktas som sexuell omoral.<sup>55</sup>

När Gustavsson kritiserar Öjebrandt så menar han att Bibeln är tydlig i sitt budskap angående samkönade relationer. I och med att Öjebrandt tolkar Bibeln annorlunda än han själv gör så tyder det alltså på en annan förförståelse och därmed har Öjebrandt inte rätt bibelsyn. Men handlar det verkligen om en bibelsynsfråga? Och vem kan avgöra om det är andra auktoriteter som står över tolkaren?

Detta blir naturligtvis en fråga om vad vi menar med "bibelsyn". Om någon landar i ett annat tolkningsresultat än det jag själv förordar, kan jag därmed avfärda någon annans tolkning med att han eller hon inte har rätt bibelsyn, särskilt då det visar sig att personen i fråga bejakar de skrivningar som finns *Lausannedeklarationen* och *Kapstadsöverenskommelsen*? Jag förnekar inte att tolkningen av en bibeltext, i det här fallet Rom 1:26–27, kan ha med bibelsyn att göra, men samtidigt riskerar ett sådant argument att alltför lättvindigt avfärda en tolkning som inte på förhand landar i en viss slutsats. Risken finns att vi alltför snabbt avfärdar andras tolkningar med att hävda att de inte har rätt bibelsyn.

---

<sup>52</sup> Öjebrandt, "Vad fördömer Bibeln?", 112.

<sup>53</sup> Gustavsson, "Alla vägar", 89.

<sup>54</sup> Gustavsson, "Alla vägar", 89.

<sup>55</sup> Gustavsson, "Alla vägar", 89.

*Seoul Statement* föreskriver att en evangelikal bibelsyn innebär en evangelikal tolkningsmetod som är historisk, litterär och kanonisk. Jag ämnar inte här diskutera det särskilt utmärkande för denna metod i relation till andra, vilket skulle vara intressant i sig eftersom flera andra metoder som inte skulle definiera sig som evangelikala kan beskrivas på ett liknande sätt, till exempel den exegetik som bedrivs av katolska exegeter.<sup>56</sup> En historisk, litterär och kanonisk metod är knappast utmärkande enbart för en evangelikal exegetik.

Vidare föreskriver *Seoul Statement* ett samspel och en dialog mellan lokala sammanhang och en övergripande förståelse av Bibeln:

Each local church both represents the whole church in reading Scripture faithfully in and for its own context, and contributes from its local culture distinct insights that benefit the whole church.<sup>57</sup>

Hur detta samspel ska se ut och vad detta får för följder för den enskilda texttolkningen definieras dock inte ytterligare. Enligt *Seoul Statement* bör dock en sådan hermeneutik stå i linje med evangelikal tradition och ett traditionellt, konservativt ställningstagande i frågor som rör samkönade sexuella relationer.

Jag ämnar inte i denna artikel gå in på den större diskussionen om hur en evangelikal hermeneutik bör definieras och appliceras, men som noterats ovan är det *Helighet och barmhärtighet* som ger den mest utförliga redogörelsen för vad de menar kännetecknar en evangelikal hermeneutik.<sup>58</sup> Enligt denna bör en evangelikal hermeneutik ske i samspel mellan

---

<sup>56</sup> Se till exempel *Att tolka Bibeln idag: påvliga bibelkommissionens dokument om bibeltolkningen i kyrkan* (Uppsala: Katolska bokförlaget, 1993).

<sup>57</sup> Se online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.23.

<sup>58</sup> För en mer ingående diskussion om evangelikal hermeneutik, se till exempel Millars J. Erickson, *Evangelical Interpretation: Perspectives on Hermeneutical Issues* (Grand Rapids: Baker Books, 1993); Walter C. Kaiser och Moisés Silva, *An Introduction to Biblical Hermeneutics: The Search for Meaning* (Grand Rapids: Zondervan, 1994); William J. Webb, *Slaves, Women, and Homosexuals: Exploring the Hermeneutics of Cultural Analysis* (Downer Grove: InterVarsity, 2001); Stanley E. Porter och Beth M. Stovell, red., *Biblical Hermeneutics: Five Views* (Downer Grove: IVP Academic, 2012); Christopher M. Hays och Christopher B. Ansberry, *Evangelical Faith and the Challenge of Historical Criticism* (London: SPCK, 2013); Robert L. Thomas, *Evangelical Hermeneutics: The New Versus the Old* (Grand Rapids: Kregel, 2013).

texternas budskap i sin egen kontext och den nutida kontexten. Rapporten menar att det inte enbart är texterna som ”behöver kontextualiseras in i varje ny tid – de är in sig själva ett uttryck för kontextualisering”.<sup>59</sup> Med hänvisning till John Stott menar man att ”även om biblisk sanning är evig och normativ till sitt innehåll är den ofta uttryckt i föränderliga kulturella normer”.<sup>60</sup> Nya insikter är alltså alltid möjliga, men de behöver ställas i dialog med ett noggrant och troget studium av samtiden, bibeltexterna och deras kontexter. Därför kan en evangelikal bibeltolkning aldrig ses som färdig utan som ett sampel mellan de bibliska texterna i deras historiska och teologiska sammanhang och hur bibeltexterna kan relatera till vår samtid: ”Utan att lyssna till och lyda det Anden säger in i varje tid har vi inte tagit bekännelsen till Guds ord genom människors på allvar.”<sup>61</sup> En viktig aspekt av att pröva en bibeltolkning blir därför huruvida tolkningen ”för människor närmre Kristus och leder till att Andens frukter kan växa till”.<sup>62</sup>

Här skulle man också kunna tala om en viss förförståelse i mötet med texten. Om Öjebrandt tycks utgå från vad han ska säga till sina vänner och grannar, så utgår *Helighet och barmhärtighet* från ett övergripande teologiskt tolkningsparadigm av vad det är som leder till ”kristuslikhet” och andlig mognad. Det finns alltså även här en viss utgångspunkt som påverkar tolkningsresultatet. När det gäller Gustavssons egen förståelse så redogör han inte för den i sin text. Det skulle kunna tolkas som att han läser texterna förutsättningslöst och utan viss förförståelse, samtidigt som det är uppenbart att även Gustavsson står i en viss tradition och kontext som också påverkar hans tolkningsval. Medan *Helighet och barmhärtighet* kan sägas läsa frågan om samkönade relationer i en vidare teologisk nytestamentlig kontext som sätter frågor om formande, mognad och efterföljelse i fokus, läser Gustavsson samma fråga i en snävare teologisk kontext av övriga texter om sexuell omoral i Nya testamentet.

---

<sup>59</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 147.

<sup>60</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 148, med referens till Roy McCloughry, ”Life in the Spirit of Truth: Roy McCloughry talks to Rev Dr John Stott”, *High Profile* 18/8 (1995), 23.

<sup>61</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 149.

<sup>62</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 150.

En annan fråga som påverkar tolkningsresultatet är hur respektive bidrag uppfattar antika beskrivningar av samkönade sexuella relationer i förhållande till hur vi i dag talar om samkönade sexuella relationer. Öjebbrandt utgår ifrån att de samkönade relationer som beskrivs i de bibliska texterna främst handlar om pederasti och prostitution och inte om ömsesidiga och trogna samkönade relationer.<sup>63</sup> Gustavsson menar att Paulus måste ha känt till att det i hans samtid fanns olika former av samkönade sexuella relationer, inklusive överlåtna kärleksrelationer, och därför kan texternas budskap tillämpas på samkönade sexuell relationer i dag, även om de är ömsesidiga och trogna.<sup>64</sup> Även *Helighet och barmhärtighet* menar att det på Paulus tid fanns olika former av samkönade relationer, inklusive livslånga och ömsesidiga samkönade sexuella relationer, men att det inte betyder att vi utan att ta hänsyn till dagens kontext och enskilda individers erfarenhet och livssituation kan tillämpa texterna om samkönade relationer rakt av; texternas måste kontextualiseras i varje ny tid.<sup>65</sup>

## SLUTSATSER

Följande slutsatser kan dras utifrån ovanstående analys:

- (1) Det finns en evangelikal bibelsyn och den implicerar en historisk, litterär och kanonisk metod, men denna metod är inte entydigt definierad, inte heller unik för en evangelikal bibelsyn.
- (2) En evangelikal tolkningsmetod söker en tillämpning i dialog med nutida kontext, men hur denna tillämpning ska ske är inte självklar eller entydig.
- (3) Vår utgångspunkt kan vara densamma (evangelikal bibelsyn), men den garanterar inte ett på förhand likartat tolkningsresultat.
- (4) Det finns bättre och sämre exegetik och hermeneutik som baseras på mer eller mindre rimliga tolkningsval, men dessa behöver inte nödvändigtvis vara avhängiga bibelsynen utan kan vara mer betingade av tolkarens förståelse, utgångspunkt och kontext.

---

<sup>63</sup> Öjebbrandt, "Vad fördömer Bibeln?", 110–112, 123, 131–132.

<sup>64</sup> Gustavsson, "Alla vägar", 80.

<sup>65</sup> EFK:s arbetsgrupp, *Helighet och barmhärtighet*, 188–198, 211–212, 221.

Dessa slutsatser väcker frågan om den hållning till frågan om samkönade relationer och äktenskap som skrivs ut i *Seoul Statement* är den enda legitima evangelikala slutsatsen. *Seoul Statement* utgår från en viss tolknings-tradition och därmed skapas en viss tolkningskanon, inte helt olik den som vi exempelvis kan finna inom katolsk lärotradition. Men det är uppenbart att ovanstående analys visar att en evangelikal exegetik kan komma till andra slutsatser än en traditionell, konservativ hållning i frågan. Med andra ord, även om vi på ett teoretiskt plan kan tala om en evangelikal hermeneutik, är det inte självklart vilket tolkningsresultat en sådan hermeneutik resulterar i.

Avslutningsvis kan frågan ställas om det är rimligt att en evangelikal bibelsyn ska föreskriva ett enda specifikt tolkningsresultat i en så komplex fråga som samkönade relationer. Eftersom en evangelikal bibelsyn uppenbarligen inte leder till ett och samma tolkningsresultat, borde då inte en sådan bibelsyn kunna peka på och leva med möjligheten till fler än ett tolkningsresultat? Det är en fråga som bör vara föremål för fortsatt analys och samtal.